

IV. 3 ДОСВІДУ РОБОТИ

НАУКОВО-ДОСЛІДНА РОБОТА – ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ СТУДЕНТІВ ВИЩОГО ФІЗКУЛЬТУРНОГО ЗАКЛАДУ

Ірина Скрипченко

Дніпропетровський державний інститут фізичної культури і спорту

Аннотация

В статті автор показує роль і важність науково-дослідницької роботи студентів у час навчання в вищому навчальному закладі фізкультурного профілю. На основі соціологічного опитування студентів було визначено їх ставлення до цього виду діяльності. Представлено результати науково-дослідницької роботи студентів ДГІФКіС з 2005 по 2009 рік. Показано шляхи оптимізації наукової діяльності в вищому навчальному закладі.

Annotation

In the article an author shows a role and importance of research work of students during teaching in higher educational establishment. On the basis of the sociological questioning students were certain their attitude toward this type of activity. Research job of students of DSIFC and S performances are presented from 2005 to 2009. The ways of optimization of scientific activity are outlined in higher educational establishment.

Постановка проблеми. Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Національною доктриною розвитку освіти в Україні серед пріоритетних завдань визначено розвиток вищої освіти як головної запоруки поліпшення добробуту людей, зміцнення авторитету і конкурентоспроможності держави у світі, забезпечення якості освіти та професійної мобільності випускників освітніх закладів різних рівнів акредитації, наукових установ та підприємств. У розв'язанні цих завдань провідну роль відіграє здійснення науково-дослідної роботи як невід'ємної складової вищої освіти [4].

Аналіз стану вивчення теорії та практики науково-дослідної роботи у вищих навчальних закладах України свідчить, що увага вчених була зосереджена навколо питань: теорії та методології наукових досліджень [6], інтегрування науки і навчально-виховного процесу в освітніх закладах [4, 5, 8], історії розвитку науки в Україні, розвитку науки як форми гуманітаризації вищої освіти. Особливе місце займає питання залучення студентів до науково-дослідної роботи [2, 9].

Науково-дослідна робота студентів є складовою навчального плану і організовується у вищих навчальних закладах на основі «Положення про наукову роботу студентів», розробленого Міністерством науки і освіти України, які зводяться до того, що НДР студентів у межах навчального плану є обов'язковою для кожного студента.

Ефективність навчального процесу у ВНЗ залежить від участі студента у різних напрямках вузівської діяльності, зокрема у науково-дослідній роботі, яка створює необхідні умови для прояву і розвитку у студента пізнавальної і творчої активності [1, 3, 4, 5]. Отже, науково-дослідна робота студента виступає ефективним засобом підвищення якості підготовки фахівців в умовах сучасності; є одним із засобів розвитку пізнавальної активності студента та вироблення у нього дослідницької поведінки. Також науково-дослідна робота студента дозволяє перенести акцент з процесу репродуктивного засвоєння знань на розвиток пізнавальних інтересів, формування умінь і навичок ведення наукової роботи. Особливо важливим це виявляється для підготовки майбутніх тренерів та вчителів фізичної культури.

А.Я.Найн [7] зазначає, що участь студентів у науковій роботі під керівництвом досвідчених наставників дозволяє розвивати творче мислення, виховувати потребу та вміння застосовувати теоретичні знання в практичній діяльності, сприяє формуванню свідомої особистої участі у суспільних справах, свідомого ставлення до праці, активної життєвої позиції. Н.В.Сичкова [9] вважає, що випускник ВНЗ тільки тоді може бути у курсі сучасних наукових концепцій, коли він безпосередньо приймає участь в їх розробці.

Проте дослідження деяких авторів свідчать про те, що багато

студентів педагогічних закладів не вбачають важливості науково-дослідної роботи для майбутньої спеціальності й не мають бажання брати в ній участь. Тому виникає необхідність у розробці шляхів стимулювання студентів до участі у науково-дослідній роботі за різними формами. До них відносять використання педагогічних прийомів: актуалізація емоційних почуттів студентів у процесі навчання, створення позитивної атмосфери на заняттях, взаємодія суб'єктів навчання між собою, розвиток у студентів пізнавального інтересу, зростання інтересу до предмету, роз'ясненню соціальної значущості навчання для особистісного та професійного зростання, розкриттю зв'язків навчального предмету з наукою, використанню завдань проблемного характеру.

Завдання нашої роботи:

- визначити рівень інтересу студентів до занять науковою роботою у ВНЗ фізкультурного профілю;
- провести аналіз науково-дослідної роботи студентів у ДДІФКіС (з 2005 по 2009 роки);
- освітити досвід організації науково-дослідної роботи студентів у ДДІФКіС, показати шляхи творчого використання наукових надбань в сучасних умовах.

Методи дослідження: аналіз літературних джерел, опитування, анкетування, методи математичної статистики.

Виклад основного матеріалу дослідження. На сучасному етапі підготовки кваліфікованих фахівців в області фізичної культури і спорту важливим є організація такої структури у ВНЗ як Студентське Наукове Товариство (СНТ). Основною метою діяльності СНТ є створення і розвиток сприятливих умов для підготовки фахівців в галузі фізичного виховання і спорту шляхом інтенсифікації науково-дослідної роботи студентів, участі їх в дослідженнях, які проводяться

у ВНЗ та на кафедрах; забезпечення можливостей кожному студенту реалізувати своє право на творчий розвиток особистості відповідно з його здібностями та потребами.

У своїй діяльності СНТ керується законодавством України, Уставом ДДІФКіС та Положенням про студентське наукове товариство.

СНТ має наступні завдання:

- формувати конкурентно здібного студента;
- координувати студентів в самостійному науковому пошуку і організаційному забезпеченні їх наукової роботи;
- інформувати та залучати студентів до участі у наукових конференціях, конкурсах, виставках та ін.;
- сприяти у використанні результатів студентських досліджень в навчальному процесі;
- залучати студентів до інноваційної діяльності в галузі фізичної культури і спорту, розвивати вміння доводити науково-дослідну роботу до рівня її реалізації;
- розвивати співробітництво із СНТ інших ВНЗ в галузі фізичної культури і спорту з метою сумісної наукової діяльності і обміну досвідом.

Реалізація поставлених завдань дозволяє підвищити якість навчального процесу завдяки участі студентів в проведенні наукових досліджень, активізації участі професорсько-викладацького складу інституту в організації та керівництві НДРС.

Науково-дослідна робота студентів є обов'язковою і невід'ємною частиною підготовки фахівців у ВНЗ і входить до числа основних завдань вищого навчального закладу, які вирішуються на базі єдності навчального і наукового процесів.

Згідно завдань Зведеного плану науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури і спорту на 2006-2010 рік. Дніпропетровський дер-

жавний інститут фізичної культури і спорту виконує дослідження за 7 наукових тем.

Під керівництвом досвідчених науковців ДДІФКіС студенти займаються у СНТ, проводять наукові дослідження, пишуть статті, виступають з доповідями, приймають участь у конкурсах та конференціях за тематикою вище перелічених тем.

Науково-дослідна робота студентів служить формуванню їх як творчих особистостей, здібних ґрунтовно і ефективно вирішувати виникаючі теоретичні і прикладні завдання.

Проведені нами дослідження виявлення інтересу студентів до наукової роботи свідчать про те, що на другому курсі навчання 22,8 % студентів бажають займатися науковою роботою, а на третьому курсі – 24,3 % студентів, на четвертому курсі – 28,7 % студентів, на п'ятому курсі – 29,1 % відповідно. Опитування магістрів показали, що 33,3 % респондентів мають бажання продовжувати своє навчання у аспірантурі і займаються науковими дослідженнями під час навчання на п'ятому курсі. Визначено, що з кожним курсом рівень зацікавленості студентів до наукових досліджень практично не збільшується, що викликає стурбованість викладачів і стимулює до пошуку нових форм роботи.

Опитування показало, що студенти молодших курсів вважають що їм у майбутній професії знадобляться результати наукових досліджень (48,6 %), а на старших курсах кількість таких студентів збільшується лише до 51,4 %.

Аналіз відвідування бібліотеки студентами ДДІФКіС свідчить, що регулярно працюють з науковими журналами та новими книжками лише 17-20%. Тому необхідно активізувати викладачам роботу зі студентами у цьому напрямку.

Студенти ДДІФКіС беруть участь у всіх видах робіт, які передбачені навчальним планом і є обов'язковими (конференції,

Таблиця 1

Динаміка публікацій студентів

Кількість публікацій	2005 р.	2006 р.	2007 р.	2008 р.	2009 р.
– у студ. збірниках інституту	-	23	-	15	-
– у Всеукраїнських виданнях	12	7	13	6	18
– участь з доповіддю у Всеукраїнських конференціях	-	2	2	6	5

конкурси, олімпіади та ін.). Студентські конференції сприяють спілкуванню наукової студентської молоді та акцентує її увагу на важливих напрямках науки, звертають увагу на взаємодію цих напрямків, ріст міжнародних зв'язків і зв'язку науки з практичним рішенням соціально-економічних завдань як на регіональному, так і на інших рівнях.

Так у наукових конференціях приймає участь 17-21% студентів, які проходять у три етапи. На першому етапі проводяться

кафедральні конференції, на другому – факультетські і потім підсумкова інститутська студентська конференція. Результати своїх наукових досліджень студенти публікують у наукових збірниках (табл.1). Останніми роками студенти більш активно приймають участь у Всеукраїнських конференціях та публікують свої роботи у студентських наукових збірниках ВНЗ України.

Одним з розділів наукової роботи зі студентами є проведення олімпіад. Щорічно в інституті

Таблиця 2

Результати виступів студентів ДДФКіС на Всеукраїнських олімпіадах

Олімпіади зі спеціальності	Фізичне виховання	Олімпійський та професійний спорт	Фізична реабілітація
2005 р.	Балашова М.-II Тумілович А.	Беляєв Д. – 5 Михайловська М.	Черненко А. (грамота) Бережна К. (грамота)
2006 р.	Балашова М.-II Штормберг Є. (грамота)	Титаренко А. – 13 Козлова О. – 23	Козлова О. (грамота) Амбражей Є. (грамота)
2007 р.	Сичова Т. – III Осадча О. (грамота)	Штормберг Є. – III Крячунас А. – 4 Сай С.	Алоян К. (диплом) Титаренко І. (диплом)
2008 р.	Осадча О. – II Сичова Т. (грамота)	Федоренко Є. Крячунас А. Глушенко К. (3 грамоти) Осіпов О. – 4 місце у вікторині	Машурова О. (грамота) Мялковська В. (грамота)
2009 р.	Осадча О. – II (грамота) Бойко Л.	Палеха В. – 16 Забіяка А. (учасник півфіналу)	Черкасов С. (грамота) – призер у номінації «За оригінальне та нестандартне рішення завдань»

проводяться олімпіади з трьох спеціальностей «Фізичне виховання», «Фізична реабілітація», «Олімпійський і професійний спорт» та одинадцяти предметів «Психологія», «Біохімія», «Іноземна мова», «Педагогіка», «Екологія», «Анатомія», «Фізіологічні основи фізичної культури і спорту», «Фізіологія людини», «Історія України», «Ділова українська мова», «Теорія та методика обраного виду спорту».

Найбільше охоплено контингент студентів 1 курсу, які приймають участь в олімпіадах з 4-5 предметів (до 90% студентів), найменше – студентів 4 курсу.

В олімпіадах з різних предметів прийняло участь 24 студенти. Більшість з них були відзначені грамотами (табл.2).

Найбільших успіхів наші студенти досягли на Всеукраїнських олімпіадах зі спеціальності «Фізичне виховання» під керівництвом досвідченого фахівця професора Москаленко Н.В., яка була нагороджена у 2009 році грамотою за підготовку призерів олімпіад.

З 2006 року почав проводитися Всеукраїнський конкурс студентських робіт, який проходить у ЛДУФК. Активну участь у ньому почали приймати наші старшокласники. Щорічно студенти брали участь у конкурсі: у 2006 році – 8 робіт, у 2007 році – 7 робіт, у 2008 – 6 робіт. З кожним роком зростає якість виконання робіт, ґрунтовність досліджень та наукова значущість. Так, у 2006 р. друге місце зайняла Тумілович А. з роботою «Особливості лікувальної фізичної культури при функціональних порушеннях постави у дітей молодшого шкільного віку з вадами зору» – (наук. керівник доцент Корнійчук Л.М.), у 2007 р. друге місце зайняла Фрідман О. з роботою «Використання засобів фізичної культури в процесі адаптації дітей шестирічного віку до навчальної діяльності» (наук. керівник викл. Решетилова Ю.М.), у 2008 р. друге місце зайняли Фрідман О. з роботою «Особливості в організації»

фізкультурно-оздоровчої роботи з дітьми молодшого шкільного віку в умовах навчальних загально-освітніх закладів» (наук. керівник професор Москаленко Н.В.) та Колєводова С. з роботою «Комплексна методика фізичної реабілітації з використанням засобів фітнесу: аеробіки, хореографії, боді-флексу для жінок другого зрілого періоду з дисфункцією щитовидної залози» (наук. керівник доцент Мамєєва-Протопопова Т.І.), третє місце – Лубенець Є. з роботою «Побудова тренувального процесу передзмагального мезоциклу жінок-боксерів з урахуванням біологічних особливостей організму» (наук. керівник професор Шамардіна Г.М.).

Шість студентів (Маркевич В., Глушенко К., Лубінець Є., Дерюга Я., Федоренко Є., Петрушкін Д.) брали участь у Континентальному семінарі «Олімпійська освіта: виховання, здоровий спосіб життя, соціальна адаптація», який проходив у Києві (2007 р.), де вони виступили з доповідями та взяли участь у диспутах.

Опитування студентів 2-4 курсів показало, що для занять науково-методичною роботою потрібні бажання і вільний час (45%), наявність та доступ до відповідної спеціальної літератури (33%), матеріально-технічна база та доступ до мережі Інтернет (22%).

Таким чином, для якісного покращення наукової творчості студентів, підвищення її ролі у вихованні творчого спеціаліста необхідно:

- удосконалити організаційні форми наукової роботи як засобу розвитку творчої активності майбутніх фахівців з фізичного виховання,
- створити таку суспільну думку, яка буде сприяти затвердженню в студентському середовищі розуміння того, що недооцінка науково-дослідної праці і необхідності формування відповідних навичок

може обернутися небажанням шукати і застосовувати нові методи навчання,

- до результатів науково-дослідної роботи студентів необхідно підходити з позицій високих теоретико-методологічних вимог науки.

Висновки.

1. Визначено, що студентські наукові гуртки відіграють важливу роль у формуванні студентської науки, яка є фундаментальною основою побудови наукового потенціалу інституту.
2. Показано, що в ДДІФКіС ведеться достатня робота зі студентами у напрямку реалізації їх наукових здібностей, проте, її необхідно активізувати та постійно удосконалювати.
3. Реалізація поставлених завдань щодо оптимізації наукової діяльності студентів дозволить підвищити якість навчального процесу шляхом участі студентів у проведенні наукових досліджень, активізувати участь науково-педагогічного складу в організації та керівництві НДРС.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Бакшева Т.В. Студенческое научное общество как научный потенциал факультета физической культуры // Материалы V Междунар. научно-практической конф. «Физическая культура и спорт: интеграция науки и практики». – Ставрополь, 2008. – С. 99-101.
2. Венгерова М. Студенческое научное общество как средство самореализации личности // Гуманитарний вісник ДВНЗ Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет ім.Г.Сковороди. Педагогіка – Переяслав-Хмельницький, ПП «СКД», 2009. – С. 270–272.
3. Курок О.І. Роль та місце науково-дослідної діяльності студентів в побудові загальної структури

компетенцій майбутніх вихователів фізичного виховання дошкільників // Педагогіка, психологія, медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – Харків, 2008. – № 1. – С. 102-105.

4. Єфремов С.В. Досвід організації науково-дослідної роботи студентів у Києво-Могилянській академії // Педагогіка, психологія, медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – Харків, 2008. – № 2. – С. 56-58.
5. Старченко С.О. Науково-методична діяльність як засіб підвищення рівня професійної педагогічної майстерності вчителя фізичної культури // Педагогіка, психологія, медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – Харків, 2008. – № 4. – С. 118-120.
6. Найн А.Я., Анисимов А.Я. Генезис научно-исследовательской работы студентов как фактор развития творческой активности // Теория и практика физической культуры. – 2008. – №4. – С. 62-64.
7. Найн А.Я. Развитие профессионально значимых качеств будущих специалистов физической культуры: Учебное пособие / А.Я. Найн, О.Л. Назарова, В.И.Кондрух. – Челябинск: ЧелГНОЦ УрО РАН, 2006. – 151 с.
8. Корневский С.А. Вузовская наука и НИР студентов в контексте системы парадигмы высшего физкультурного образования // Теория и практика физической культуры. – 2005. – №7. – С. 8-10.
9. Сычкова Н.В. Исследовательская подготовка студентов университета: монография. – Магнитогорск, 2002. – 243 с.
10. Микитюк О.М. Становлення та розвиток науково-дослідної роботи у вищих педагогічних закладах України (історико-педагогічний аспект). – Харків: ОВС, 2001. – 256 с.

